

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัจจุบันเมื่อโลกเจริญมากขึ้นทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ด้านอุตสาหกรรม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ระบบเศรษฐกิจ การค้าขายหรือการบริการต่างๆเปลี่ยนแปลงไปมีกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้น การผลิตสินค้าใช้วัตถุดิบในการผลิตที่ทันสมัยเกินกว่าความรู้ธรรมดาของผู้ใช้หรือผู้บริโภคจะตามได้ทัน ผู้ผลิตต่างก็หาวิธีที่จะลดค่าใช้จ่ายในการผลิต และเพิ่มผลกำไรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในบางกรณีการขยายกำลังการผลิตทำให้ความละเอียดรอบคอบและคุณภาพของสินค้าลดลง ประกอบกับการขยายตัวของการค้าพาณิชย์กว้างออกไปจากระดับหมู่บ้านเมือง ไปสู่ระดับระหว่างประเทศทำให้สินค้าในตลาดมีการแพร่กระจายและเพิ่มประเภทหรือชนิดมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ผู้ซื้อในฐานะผู้บริโภคไม่อาจปรับตัวให้ทันกับความเจริญทางเทคโนโลยีต่างๆ ได้ความระมัดระวังในระดับธรรมดาไม่อาจช่วยให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป ชำร่วยยังอาจทำให้เกิดอันตรายจากการบริโภคสินค้าที่ซื้อมาโดยคาดไม่ถึงด้วย

เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือมีความไม่ปลอดภัยไปใช้ โดยไม่ทราบว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องอย่างไรย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินอื่นของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ เช่น กรณีการระเบิดของแบตเตอรี่หรืออุปกรณ์เสริมของโทรศัพท์มือถือที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือกรณีที่ผู้บริโภคใช้เครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์เสริมความงามบางชนิดแล้วเกิดอันตรายขึ้นกับผิวหนังหรือร่างกายตามมา หรือกรณีเครื่องทำน้ำอุ่นเกิดไฟฟ้าวทำให้เกิดไฟดูดผู้ใช้งานเสียชีวิต เป็นต้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้วก็ก็เป็นปัญหาที่ผู้บริโภคจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือเกิดจากความบกพร่องในตัวผลิตภัณฑ์นั่นเอง ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือพิสูจน์ได้ยากเพราะผู้บริโภคไม่สามารถทราบถึงขบวนการและขั้นตอนในการผลิตที่สลับซับซ้อนของผลิตภัณฑ์นั้นได้ ปัจจุบันพบว่าจะมีเพียงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและกฎหมายความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้นที่จะเอาผิดผู้ผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ แต่ก็เพียงพอเฉพาะในกรณีที่ต้องเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นเพียงขั้นตอนการเยียวยาและแก้ปัญหาที่ปลายเหตุไม่ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยา หรือการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม จึง

เป็นสาเหตุทำให้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคไม่ได้รับการแก้ไขได้อย่างตรงจุด ประเทศไทยจึงควรบัญญัติกฎหมายที่สามารถป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ได้มาตรฐานให้แก่ผู้บริโภคได้ล่วงหน้าโดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้นก่อน ซึ่งจากการศึกษาไม่มีกฎหมายใดๆ ในปัจจุบันที่สามารถคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทัน่วงที

ปัจจุบันได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภค ทำให้มีการรองรับสิทธิของผู้บริโภคมากขึ้น นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้เกิดการพัฒนามาตรฐานกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นมาโดยตลอด ในประเทศไทยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและเห็นว่าควรมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าเพื่อให้ความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค และควรจัดให้มีองค์กรของรัฐเพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ให้แก่ผู้บริโภค และเห็นสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายให้ได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริงและเป็นธรรม เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าและได้รับการชดเชยค่าเสียหายอย่างเป็นธรรมที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะรูปแบบการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยการนำมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้ เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเพื่อแก้ไขปัญหามีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับที่ควบคุมเกี่ยวกับสินค้าและผลิตภัณฑ์แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ทุกประเภท

อีกทั้งในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 จากการศึกษาศาตราบัญญัติดังกล่าว ยังมีได้มีการกำหนดให้ความคุ้มครองครอบคลุมในส่วนนี้เท่าใดนัก ซึ่งความตื่นตัวด้านการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนับว่ายังมีน้อยอยู่มาก และในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่มีหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดหรือความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดที่เกี่ยวกับเรื่องของการก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในเรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งจะต้องใช้การเปรียบเทียบในกฎหมายต่างๆ ของประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด คือการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคล โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิด ว่าผู้กระทำได้กระทำการโดยประมาทหรือกระทำโดยเจตนา

2) ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายที่มีโทษทางอาญา คือการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด ไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดจะได้กระทำโดยประมาท หรือเจตนาหรือไม่

3) ความรับผิดชอบเด็ดขาดในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเกือบทุกประเด็นในพระราชบัญญัตินี้จะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัด กล่าวคือผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ เพียงแต่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวผู้บริโภคอย่างไร กรณีนี้อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากของผู้บริโภคที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความบกพร่องอย่างไร เพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีในการผลิตสินค้ามีการพัฒนามากขึ้น ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยกระทำไดยาก ผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ความบกพร่องของสินค้าได้เพียงตาเปล่า จึงอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคได้

เมื่อเปรียบเทียบกับ การป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น สังเกตได้จากเมื่อเกิดความเสียหายหรืออันตรายจากสินค้ากว่าผู้บริโภคจะได้รับการเยียวยาชดเชยความเสียหายได้นั้น ใช้เวลานานมาก ซึ่งอาจทำให้ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ได้รับการเยียวยา และช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหายต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยอย่างมาก อีกทั้งประเทศไทยควรนำหลักกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีมาตรการป้องกันล่วงหน้าต่อความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์ (Precautionary Principle for Product Liability Measure) ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา โดยการจัดการกับความไม่แน่นอนในการผลิตสินค้าหรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งก็คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในประเทศไทยด้วยเช่นกัน เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการอุปโภคและบริโภคสินค้า ประเทศไทยจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยใช้วิธีการคุ้มครองความเสียหายให้ครอบคลุมถึงการก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งบัญญัติในเรื่องความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดจากการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพในการที่จะเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้อย่างทันท่วงที

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กรณีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยเห็นควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติใน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยให้ครอบคลุมถึงการก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยบัญญัติว่า

“ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทหรือไม่ก็ตาม และเมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว และความเสียหายนั้นกระทบไปถึงสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะกระทำโดยประมาทหรือจงใจก็ตาม”

ผู้วิจัยเห็นว่าหากเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวลงในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็จะทำให้ขอบเขตในการรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยนั้นมีความครอบคลุมและสามารถป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้สามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างทันท่วงที โดยการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้บังคับอย่างเคร่งครัด เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการคุ้มครองและป้องกันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ดียิ่งขึ้น

2) ผู้วิจัยเห็นว่าการบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ออกใช้บังคับเพื่อให้เป็นกฎหมายกลางในการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมองเห็นปัญหาในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังขาดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการรับผิดชอบโดยเคร่งครัดของผู้ประกอบการ และ

จะต้องอาศัยบทบัญญัติในกฎหมายแพ่งหรือการลงโทษผู้ประกอบการตามกฎหมายอาญา เพราะว่าจะไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายกลางแต่กลับไม่มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดบัญญัติไว้ เพียงแต่กำหนดว่าให้ผู้ประกอบการเป็นผู้พิสูจน์ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นว่ามีสาเหตุมาจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตนเองเท่านั้น เช่น ในมาตรา 36 ที่กำหนดว่าให้คณะกรรมการมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หากผู้ประกอบการพิสูจน์แล้วพบว่าความเสียหายเกิดจากการนำเข้าสู่สินค้าผู้ประกอบการก็ต้องรับผิด การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจึงยังมีข้อบกพร่องในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัดของผู้ประกอบการ ซึ่งถือเป็นการบัญญัติกฎหมายโดยมิได้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด คือการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ โดยปกติแล้วบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ต่อเมื่อมีการกระทำการใดที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งทำให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยเห็นควรที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 มาตรา 36 โดยกำหนดว่า “ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่” เพื่อเป็นการเพิ่มขอบเขตให้ครอบคลุมไปถึงขั้นตอนการผลิต การนำเข้า หรือการจำหน่ายก็จะทำให้กฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการใช้บังคับกับผู้ประกอบการได้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ต่อเมื่อได้กระทำการใดอันเป็นความผิดหรือสิ่งที่ผิด อย่างไรก็ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นเป็นแนวคิดที่กำหนดให้ต้องมีความรับผิดโดยปราศจากความผิด แต่หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ แม้จะเป็นการกำหนดความรับผิดไว้อย่างเคร่งครัดกว่าหลักกฎหมายทั่วไป แต่ก็หาได้หมายความว่า ความรับผิดนี้เป็นความรับผิดเด็ดขาดหรือโดยสมบูรณ์ไม่ เพราะในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นกฎหมายจะมีการกำหนดเหตุที่ยกเว้นทำให้บุคคลไม่ต้องรับผิดโดยเคร่งครัดไว้ด้วย เช่น ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุที่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้ก่อขึ้น เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายได้อย่างแท้จริง เพราะหากนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ก็จะทำให้กฎหมายของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถอุดช่องว่างในการกระทำความผิดของผู้ประกอบการสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้อีกด้วย